

32. *Parentum consensus ad Matrimonii soliditatem requirendus.*

Inter cætera autem maximè hortandi sunt filii familias ut parentibus, ut iis in quorum fide & potestate sunt, eum honorem tribuant, ut ipsis inscientibus, nedum invidis & regnantibus, matrimonium non ineant. Nam in veteri Testamento licet animadvertere, a filios à patribus semper in matrimonium collocatos esse. Qua in re plurimum illorum voluntati deferendum esse, Apostolus etiam videtur iis verbis indicare: *b Qui matrimonio jungit virginem suam, bene facit, & qui non jungit, melius facit.*

33. *Quidnam de actu conjugali sit præcipiendum.*

Extrema illa restat pars (1) de iis, quæ ad Matrimonii usum pertinent, de quibus ita agendum est à Pastoribus, ut nullum ex eorum ore verbum excidat, quod fidelium auribus indignum esse videatur, aut pias mentes lædere, aut risum movere queat. Ut enim *c eloquia Domini eloquia casta sunt*, ita etiam maximè decet Christiani populi doctorem ejusmodi orationis genere uti, quod singularem quamdam gravitatem & mentis integritatem præ se ferat. Quare duo illa maximè docendi sunt fideles: primum quidem, non voluptatis aut libidinis causa Matrimonio operam dandam esse; sed eo utendum intra illos fines, qui, ut suprâ demonstravimus, à Domino præscripti sunt. Meminisse enim convenit, quod Apostolus hortatur: *d Qui habent uxores, tanquam non habentes sint*, tum verò à Sancto Hieronymo dictum esse: *Sapiens vir iudicio debet amare conjugem, non affectu: regit impetus voluptatis, nec præceptis feretur ad coitum. Nihil est sædus, quam uxorem amare quasi adulteram.*

34. *Conjugibus aliquando ab officio Matrimonii abstinendum.*

Sed quoniam bona omnia sanctis precepcionibus à Deo impetranda sunt, alterum est, quo fideles docere oportet, ut Deum orandi & obsecrandi causa à Matrimonii officio interdum abstineant: in primisque id sibi observandum sciant tribus saltem diebus, antequam Sacram Eucharistiam percipiant: sæpius verò cum solemnia Quadragesi-

(1) De iis, quæ ad Matrimonii usum pertinent] ita legendum esse, ut præferret Edit. Patav. non autem, ut Edit. Rom. Lugdun. Lovan. & Venet. Extrema illa restat pars, quæ ad Matrimonii usum pertinet, demonstrant verba, quæ proximè sequuntur, de quibus ita agendum est.

Trid. Synod. I. sess. 24.
Decreto de reformatione
Matrimonii, cap. 1.

a Gen. 24. per totum,
& 28. & 29. 21. 11.

b 1. Cor. 7. 38.

c Ps. 11. 7.

Duo in Matrimonii
usu sunt præcipuè obser-
vanda.

d 1. Cor. 7. v. 30. S.
Hier. l. 1. contra Jovin.
in fine, & habetur in
c. Oligo 32. q. 4.

Quibus temporibus à
Conjugii actu abstinendum
sit, vide 33. q. 4.
per totam, & c. Omnis
homo de Consecrationis.
disc. 2. Hier. in Apol.
prol. contra Jov. post
medium, & in cap. 12.
Zachar. sup. illud. In
die illa magnus erit
placatus.

simæ jejunia celebrantur, quemadmodum Patres nostri rectè & sanctè præceperunt. Ita enim fiet, ut ipsa Matrimonii bona majori in dies divinæ gratiæ cumulo augeri sentiant: & pietatis studia sectantes, non modò hanc vitam tranquillè & placidè traducant, sed æternæ etiam Dei benignitate consequendæ vera & stabili spe, a quæ non confundit, nitantur.

a Rom. 8. 6.

CATECHISMI

AD PAROCHOS

PARS TERTIA.

DE DEI PRÆCEPTIS IN DECALOGO

CONTENTIS.

CAPUT I.

1. *Decalogum omnium Præceptorum summam esse, demonstratur.*

Decalogum, Legum omnium summam & epitomen esse, S. Augustinus litteris commendavit. Nam cum multa locutus sit Dominus, duæ tamen tantum Tabulæ dantur Moysi lapideæ, quæ dicuntur Tabulæ Testimonii (1) futuri in arca. Nimirum cætera omnia, quæ præcepit Deus, ex illis decem Præceptis, quæ duabus Tabulis conscripta sunt, pendere intelligantur, si diligenter quærantur, & rectè intelligantur: quomodo hæc ipsa rursus decem Præcepta duobus illis nituntur, dilectionis scilicet Dei & proximi, c in quibus tota lex pendet & Prophetæ.

S. Aug. lib. 2. super
Exod. q. 130. Vi e D.
Greg. Naz. orat. 40. in
sanctum Baptisma
b Exod. 31. 18. & 33.
15.

Decem præcepta ex
duobus charitatis præ-
ceptis pendent.

c Matth. 22. 40.

S

2.

(1) Futuri] Sic omnes Editiones præter Patav. anni 1714. quæ habet futuri, id est, tabulæ testimonii, quæ esse debeant in Arca.

2. Cur Pastores maximè Decalogum diserte tenere & explicare conveniat.

Itaque cum sit totius Legis summa, Pastores oportet in ejus contemplatione a die noctuque versari, non ut vitam suam modò ad hanc normam componant, sed etiam ut populum sibi creditum in lege Domini erudiant. *b* Nam *labia Sacerdotis* (1) *custodient scientiam, & legem requirent ex ore ejus; quia Angelus Domini exercituum est: quod ad Pastores novæ Legis maximè pertinet, qui Deo propiores, c à claritate in claritatem transformari debent, tamquam à Domini spiritu. Et cum eos d Lucis nomine nuncuparit Christus Dominus, propriæ sunt illorum partes e ut sint lumen eorum, qui in tenebris sunt, eruditores insipientium, magistri infantium; f & si quis præoccupatus fuerit in aliquo delicto, ipsi qui spirituales sunt, hujusmodi instruant.*

In Confessionibus etiam iudicis personam sustinent, ac pro genere & modo peccatorum sententiam ferunt. Quare nisi suam sibi incitiam, nisi aliis etiam esse fraudi velint, in eo sint necesse est quàm vigilantissimi, & in divinorum Præceptorum interpretatione exercitatissimi, ut ad hanc divinam regulam de quacumque & actione & officii præmissione iudicium facere possint: & ut est apud Apostolum, *g* sanam doctrinam tradant, id est, quæ nullum contineat errorem, & animorum morbis, quæ sunt peccata, medeantur; *b* sit populus Deo acceptus, sectator bonorum operum. Jam verò in hujuscemodi tractationibus ea pastor sibi & aliis proponat, quibus Legi parendum esse persuadeat.

3. Quis Decalogi & Legis naturæ auctor sit.

Inter cætera autem, quæ animos hominum ad hujus Legis jussa servanda possunt impellere, illud maximam vim habet, Deum esse hujus Legis auctorem. Quamvis enim *i* per Angelos data esse dicatur, nemo tamen dubitare potest, ipsum Deum esse Legis auctorem. Cujus rei satis amplum testimonium præbent non solum ipsius Legislatoris verba, quæ paulò post explicabuntur, *k* sed infinita penè Scripturarum loca, quæ Pastoribus facilè occurrunt. Nemo enim est, quin sibi à Deo Legem in animo insitam esse sentiat, qua bonum à malo, honestum à turpi, justum ab injusto possit discernere: cujus vis & ratio Legis cum

(1) *Custodient* sic se habet textus Malachie etiam in Edit. Pat. perperam itaque *custodiunt* in Edit. Rom. Lugdun. Lovan. & Venet. antiq.

cum ab ea, quæ scripta est, diversa non sit, quis est, qui ut intimæ, sic scriptæ Legis auctorem Deum negare audeat?

Hanc igitur divinam lucem, penè jam pravis moribus & diuturna perversitate obscuratam, cum Deus Moysi Legem dedit, eam potiùs illustriorem reddidisse, quàm novam tulisse, docendum est; ne fortè cum populus audit legi Moysis derogatum esse, putet his Legibus se non teneri. Certissimum enim est, non propterea his Præceptis parendum esse, quòd per Moysen data sunt: sed quòd omnium animis ingènita, & per Christum Dominum explicata sunt & confirmata.

4. Quomodo ad legem servandam ab ipso Legis Auctore populus excitari possit.

Juvabit tamen plurimum, & ad persuadendum magnum habebit momentum illa cogitatio, Deum esse, qui Legem tulit: de cujus sapientia & æquitate dubitare non possumus, nec ejus infinitam vim atque potentiam effugere. Quare cum per Prophetas Deus juberet servari Legem, *a* dicebat se Dominum Deum esse; & in ipso Decalogi exordio, *b* *Ego sum Dominus Deus tuus: & alibi: c* *Si Dominus ego sum, ubi est timor meus?*

5. Quantum sit beneficium Legem à Deo accepisse.

Non solum autem excitabit fidelium animos ad servanda Dei præcepta, sed ad gratiarum etiam actionem, quòd suam Deus, quæ salutem nostram contineret, voluntatem explicarit. Quare non uno loco Scriptura maximum hoc beneficium declarans, populum commonefacit, ut suam dignitatem ac Domini beneficentiam cognoscat, veluti in Deuteronomio, *d* *Hæc est, inquit, vestra sapientia & intellectus coram populis, ut audientes universa Præcepta hæc, dicant: En populus sapiens, intelligent, gens magna.* Et rursus (1) in Psalmo, *e* *non fecit taliter omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis.*

6. Quare tanta majestate Legem suam Israëlitis olim Deus tradere voluerit.

Verùm si Parochus rationem præterea latæ Legis ex Scripturæ auctoritate demonstrarit, facilè intelligent fideles, quàm piè ac suppliciter acceptam Dei Legem colere oporteat. Triduo enim, antequam ferretur Lex, Dei jussu dictum est omnibus, *f* ut vestimenta lavarent, uxores non attingerent, quo sanctiores ac paratiores essent ad accipiendam Legem, ut ad diem tertium adessent. Deinde, cum ad montem essent adducti, unde Dominus

S 2

illis

(1) *In Psalmo* vel potiùs *in Psalms*, ut habet Edit. Pat.

a Ps. 1. 2.

b Malach. 2. 77.

c 1. Cor. 5. 14.

d Matth. 5. 15.

e Rom. 2. 20.

f Gal. 6. 1.

g 2. Tim. 4. 3.

h Tit. 2. 12.
Exhortandus populus
ad Legis observantiam.i Thom. in 2. 2. q. 28.
art. 2.

k Gal. 3. 19.

l Act. 1. 1. 7. 28.

m Exod. 24. 22.

n Lev. 4. 22. 27.

o Isai. 11. 22.

p Deus Legis naturalis
conditor.

q Rom. 2. 14. Vide D.

r Thom. 1. 2. q. 11 art. 2.

s Lex naturæ diuturna

perversitate obscurata

per Legem scriptam re-

novatur ac illustratur.

t Thom. 1. 2. q. 98.

u art. 6.

a Lev. 18. 5. 2. 19. 9

10. v. 8.

b Exod. 20. v. 2.

c Malach. 1. v. 6.

d Deut. 4. 6.

e Ps. 147. 10.

f Exod. 19. 10. 11.

Hæc paulò post sect. 7.

diffusius explicantur.

illis per Moysen (1) leges erat laturus, uni Moysi dictum est, ut in montem ascenderet; quo Deus maxima cum majestate venit, & locum tonitruis, fulgoribus, igne densisque nebulis circumfudit, ac loqui cum Moysae cepit, eique Leges dedit. Quod divina Sapientia nullam aliam ob causam factum voluit, nisi nos ut moneret, casto humilique animo Legem Domini accipiendam esse; quod si praecepta negligeremus, paratas nobis à divina justitia poenas imminere.

7. *Quomodo Lex, tanto terrore promulgata, ab hominibus impleri possit, & quod nihil amore facilius sit.*

Quin etiam Legis jussa difficultatem non habere, ostendat Parochus; quod vel una hac ratione ex Sancto Augustino docere poterit, cum dicit: *a Qui, quæso, dicitur impossibile esse homini amare; amare, inquam, Creatorem beneficum, patrem amantissimum, deinde etiam & carnem suam in fratribus suis? at verò b qui diligit, Legem implevit.* Quare Joannes Apostolus *c Præcepta Dei gravia non esse, apertè testatur.* Nihil enim justius, nihil cum majori dignitate, nihil majori cum fructu ab homine, teste Beato Bernardo, exigi potuisset. Quamobrem summam Dei dignitatem admiratus est Augustinus, sic ipsum Deum affatus: (2) *Quid est homo; quod amari te ab eo vis? Si non faciat, ingentes minaris poenas? An non satis magna hæc est, si non diligam te?*

Quod si quis eam afferat excusationem impediri se quominus Deum amet, infirmitate naturæ; dicendum est, Deum qui amorem requisivit, *d amoris vim inserere cordibus per Spiritum Sanctum suum.* Hic autem *e Spiritus bonus petentibus à Patre cœlesti datur; ut meritò Sanctus Augustinus precatus sit, Da quod jubes, & jube quod vis.* Quia igitur Dei auxilium præsto nobis est, maxime post Christi Domini mortem, *f per quam Princeps hujus mundi ejectus est foras, non est quo quisquam re difficultate deterreatur, g nihil enim est amanti difficile.*

8. *Teneantur ne omnes homines necessario ad Legis observationem?*

Præterea ad eandem rem persuadendam plurimum valebit si explicabitur, necessario Legi obtemperandum esse;

(1) *Leges* Edit. Pat. *Legem.*

(2) *Quid est homo &c.* Hoc testimonium S. Augustini in Editione Patavina est plane conforme Editioni PP. Maurin. *Quid tibi sum ipse, ut amari te à me jubeas? & nisi faciam, irascaris mihi, & ingentes minaris mihi poenas? parva me ipsa est miseria, si non amem te?*

Lex observanda non modo possibilis, sed etiam facilis est.

Trid. Syn. sess. 2. de Justificatione, cap. 11. & can. 18. 19. 20.

a Serm. 61. de Temp. & serm. 47. de Sanctis.

b Rom. 13. 8. & Joan. 5. 3.

c Math. 11. 30. Bernard. l. de Dilig. Deo.

d Aug. l. 1. Conf. c. 5.

Virtus perficiendæ Legis per Spiritum Sanctum: homini etiam imbecilli præstatur.

d Rom. 5. 5. & Luce 11. 13.

e S. Aug. lib. 10. Conf. c. 29. 36. 37.

f Joan. 12. 31.

g D. Aug. in Ps. 121. Bernard. in serm. de Dominic. in Ram. Palm. & in serm. de Magd.

se, præsertim cum nostris temporibus non defuerint, qui, sive facilis, sive difficilis sit lex, ad salutem tamen nequaquam necessariam esse impiè & magno ipsorum malo dicere non veriti sunt. Quorum nefariam impiamque sententiam a Sacra Scripturæ testimoniis Parochus confutabit, ejusdem maxime Apostoli, cujus illi auctoritate impietatem suam tueri conantur. Quid igitur ait Apostolus? *b Non præputium, non circumcisionem quidquam esse, sed observationem mandatorum Dei.* Quod verò eandem sententiam alibi repetit, & novam creaturam in Christo tantum dicit valere, intelligimus planè (1) eum novam creaturam in Christo dicere; qui mandata Dei observat. Is enim *c* qui habet mandata Dei ac servat, diligit Deum, Domino ipso teste apud Joannem: *d Si quis diligit me, sermonem meum servabit.* Nam etsi justificari potest homo, & ex impio fieri pius, antequam singula Legis Præcepta externis actionibus impleat; tamen fieri non potest, ut, qui per ætatem ratione uti queat, ex impio fiat justus, nisi animum habeat paratum ad omnia Præcepta Dei servanda.

9. *Quos fructus consequantur, qui legem divinam observant.*

Ad extremum verò, ne quid prætermittat Parochus, quo fidelis populus adducatur, ut legem servet, quam sint ejus uberes suavesque fructus demonstrabit. Quod facile poterit ex iis, quæ Psalmo decimo octavo scripta sunt, probare: in eo enim Legis Dei laudes celebrantur: quarum hæc est vel maxima, quæ Dei gloriam & majestatem multò amplius explicat, quam decore suo atque ordine faciant ipsa cœlestia corpora, quæ ut omnes quamvis barbaras nationes in sui admirationem rapiunt, ita efficiunt, *e* ut rerum omnium Opificis & Conditoris gloriam, sapientiam ac potentiam agnoscant. Ac *f* Lex quidem Domini convertit animas ad Deum: agnoscetes enim vias ejus, & Dei sanctissimam voluntatem per legem, convertimus pedes nostros in vias Domini. At quia soli *g* timentes Deum verè sapientes sunt, hoc illi deinceps tribuit, ut sapientiam præstet parvulis. Hinc veris gaudiis, & mysteriorum divinorum cognitione, ingentibus præterea voluptatibus & præmiis, & in hac vita, & in futuro sæculo illi cumulantur, qui Dei Legem observant.

(1) *Enim* sic Edit. Patav. perperam *eam* in Rom. & Ven. antiq.

Sess. 6. Conc. Trident. c. 10. & 11. & cap. 18. & 19.

a Rom. 2. 3. 6. 7. 9.

b 1. Cor. 7. 19.

c Gal. 5. 6.

d Joan. 14. 21.

Quæ sit nova in Christo creatura.

Quomodo potest justificari homo etiam sine operibus Legis.

lib. 12. Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

Ad Gal. 5. 6.

10. *Cum omnia voluntatem Dei faciant, hominem eandem voluntatem sequi æquissimum ostenditur.*

Nec verò tam nostræ utilitatis gratia, quam Dei causa nobis est servanda lex, qui suam hominum generi in lege voluntatem aperuit: quàm cum a cætera creaturæ sequantur, hominem ipsum eandem sequi multò est æquius.

Ne id quidem silentio prætereundum est, vel in hoc maximè suam Deum in nos clementiam, & summam bonitatis divitias ostendisse; quòd cum sine ullo præmio nos potuisset, ut suæ gloriæ serviremus, cogere, voluit tamen suam gloriam cum utilitate nostra conjungere; ut quod homini utile, idem Deo esset gloriosum. Quoniam igitur id maximum & præclarissimum est, docebit Parochus, ut à Propheta ultimo loco dictum est, *b* in custodiendis illis retributionem multam esse. Non enim tantum illæ nobis benedictiones promissæ sunt, quæ ad terrenam magis felicitatem spectare videbantur, *c* ut benedicti simus in civitate, & benedicti in agro, sed *d* copiosa merces in cælis, & *e* mensura bona, conferta, coagitata, & superfluens proposita est, quam piis & justis actionibus meremur, divinæ misericordiæ adjumento.

DE PRIMO PRÆCEPTO.

CAPUT II.

Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis &c.

1. *Quo pacto Lex Moysis omnium ætatum homines obliget, quave occasione Israëlitis promulgata fuerit.*

Quamvis hæc Lex Judæis in *a* monte à Domino data fuerit; tamen, quoniam *b* natura omnium mentibus multò ante impressa & consignata erat, atque ob eam rem Deus universos homines illi perpetuò parere voluit, plurimum proderit verba illa, *c* quibus Moyse ministro atque interprete, Hebræis promulgata est, populi Israëlitiæ historiam, quæ mysteriorum est plena, diligenter explicare.

Principio narrabit, ex omnibus nationibus, quæ sub cælo erant, *d* unam Deum delegisse, quæ ortum habuit ab Abraham, *e* quem peregrinum esse voluit in terra Chanaan; *f* cujus possessionem, cum ei pollicitus esset, tamen & ille, *g* & posterius ejus amplius quadringentos annos vagi fuerunt, antequam promissam terram incohererent: in qua quidem peregrinatione numquam eorum curam dimisit. *h* Transibant quidem illi de gente in gentem, & de regno ad populum alterum; sed nullam unquam illis injuriam fieri passus est, imò verò in Reges animadvertit. Priusquam autem in Ægyptum descenderent, *i* virum præmisit, cujus prudentia & illi & Ægyptii fame liberarentur. In Ægypto verò ea illos benignitate complexus est, ut repugnante & incumbente ad illorum perniciem Pharaone, *k* mirum in modum augerentur: & cum valdè affligerentur, ac tamquam servi durissimè tractarentur, *l* ducem Moysen excitavit, qui eos in manu potenti educeret. Hujus præcipuè liberationis initio legis meminit Dominus his verbis: *Ego sum Dominus Deus tuus, qui eduxi te de terra Ægypti, de domo servitutis.*

Ps. 102. 21. & 148.

b Ps. 18. 11.
Benedictiones & temporales & æternas, qui observant mandata, merentur.

c Deut. 18. per totum.

Isai. 1. 19.

d Matth. 5. 12.

e Luca 6. 38.

a Deut. 5. 1. & 2. 12.
b Rom. 2. 14.

a Exod. 19. 2.
Deut. 5. v. 3.
b Rom. 2. 14.

c Deut. 5. 5.
Galat. 3. 19.

d Deut. 4. 37. & 26. 8.

e Gen. 12. per totum.

f Gen. 13. 13.

g Gen. 15. 13.

Exod. 12. 46.

h Ps. 104. 13.

i Gen. 41. 41.

k Exod. 1. 12. 13.

l Exod. 3. & 9.